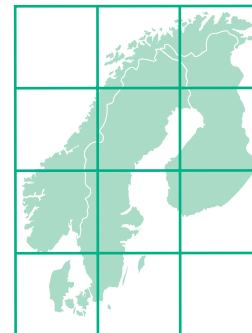

YLEISET SOPIMUSEHDOT

Yleiset sopimusehdot, jotka on tarkoitettu käytettäväksi koneiden sekä mekaanisten, sähköisten ja elektronisten laitteiden asennustoimituksissa Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa ja näiden maiden välillä.

Teknoliateollisuus ry Suomessa, Teknikföretagen Ruotsissa, Norsk Industri Norjassa ja DI Tanskassa ovat julkaisseet nämä ehdot vuonna 2010.

Ehtojen soveltaminen

1. Näitä yleisiä sopimusehtoja sovelletaan, mikäli osapuolet ovat siitä kirjallisesti tai muulla tavalla sopineet. Ehtojen muutoksista on sovittava kirjallisesti.

Määritelmät

2. Alla mainituille käsitteille on näissä ehdoissa annettu seuraava sisältö:

Sopimus: Laitteiston toimitusta koskeva osapuolten välinen kirjallinen sopimus liitteineen, kirjallisine muutoksineen ja lisäyksineen.

Materiaali: Koneet, laitteet, Ohjelmistot, raaka-aineet, muut tarvikkeet ja asiakirjat, jotka toimittajan on Sopimuksen mukaan toimitettava.

Laitteisto: Materiaali ja sen työn tulos, joka toimittajan Sopimuksen mukaan on suoritettava.

Jos Laitteisto on sovittu luovutettavaksi itsenäisinä osakokonaisuuksina, joita käytetään toisistaan riippumatta, sovelletaan näitä ehtoja kuhunkin sellaiseen osakokonaisuuteen erikseen. Laitteistolla tarkoitetaan silloin kyseistä itsenäistä osakokonaisuutta.

Asennuspaikka: Asennuksen suorittamispaikka ja siihen välittömästi liittyvä Materiaalin ja välttämättömien asennustarvikkeiden kuljetuksen, purkauksen ja varastoinnin kannalta välttämätön lähiympäristö.

Kauppahinta: Laitteistosta suoritettava arvonlisäveroton hinta.

Mikäli asennus laskutetaan erikseen ja työ on loppuun suorittamatta, on Kauppahinta 23, 27, 49 ja 50 kohdissa tarkoitetuissa tapauksissa Materiaalin hinta korotettuna 10 %:lla tai muulla osapuolten sopimalla prosenttimäärällä.

Kirjallinen Ilmoitus: Osapuolen allekirjoittama asiakirja, joka on saapunut toiselle osapuolelle, samoin kuin osapuolen kirjeellä, faksilla, sähköpostilla tai muulla sovitulla viestintäkeinoilla saama ilmoitus. Kirjallinen Ilmoitus on myös osapuolten allekirjoittama tai hyväksymä kokouspöytäkirjan sisältö.

Ohjelmisto: Laitteistoon sisältyvät ohjelmistot, joita ovat:

Toimittajan Ohjelmisto eli Ohjelmisto, johon toimittajalla on tekijänoikeus sekä

Alilisensoitu Ohjelmisto eli Ohjelmisto, johon kolmannella osapuolella on tekijänoikeus ja johon toimittaja luovuttaa käyttöoikeuden Ohjelmiston oikeudenomistajan suostumuksella.

Tuotetiedot

3. Osapuolten markkinointimateriaaliin, hinnastoihin ja muihin tuotetietoihin sisältyvät tiedot ovat sitovia vain mikäli niihin Sopimuksessa erikseen viitataan.

Tekniset asiakirjat ja tekniset tiedot

4. Kaikki Laitteistoa koskevat tekniset asiakirjat, jotka osapuolet ovat ennen Sopimuksen solmimista tai sen jälkeen luovuttaneet toisilleen, ovat luovuttajan omaisuutta.

Saamiaan teknisiä asiakirjoja tai teknisiä tietoja osapuoli ei saa luovuttajan suostumuksesta käyttää muuhun kuin luovutuksen edellyttämään tarkoitukseen. Luovuttajan suostumuksesta niitä ei saa kopioida.

5. Toimittajan on viimeistään Laitteiston luovutuksen yhteydessä luovutettava korvauksetta tilaajalle sovittu määrä teknisiä asiakirjoja tai vähintään yksi asiakirjasarja. Asiakirjojen on oltava niin yksityiskohtaisia, että Laitteisto voidaan niiden avulla käynnistää, käyttää ja huoltaa (mukaan lukien säännölliset korjaukset). Toimittaja ei kuitenkaan ole velvollinen luovuttamaan Materiaalin tai varaosien valmistusasiakirjoja.

Ohjelmisto

6. Ellei muuta ole sovittu, tilaajalla on oikeus käyttää Ohjelmistoa seuraavasti:

6.1 Tilajalla on käyttöoikeus Toimittajan Ohjelmistoon Laitteistoa käyttäessään. Tämä käyttöoikeus saadaan luovuttaa sille, jolle Laitteisto myöhemmin siirtyy. Toimittajan Ohjelmiston tekijänoikeus kuuluu toimittajalle, vaikka Ohjelmisto olisikin erityisesti tilaajaa varten räätälöity. Tilaaaja saa omalla vastuullaan tehdä Toimittajan Ohjelmistoon sellaisia muutoksia, jotka vastaavat Laitteen yleistä käyttötarkoitusta.

Ellei toisin ole sovittu, Toimittaja ei ole velvollinen luovuttamaan Toimittajan Ohjelmiston lähdekoodia.

6.2 Tilajalla on käyttöoikeus Alilisensoituun Ohjelmistoon Laitteistoa käyttäessään niiden rajoitusten mukaisesti, joista toimittaja ja tekijänoikeuden haltija ovat sopineet. Vastaavin rajoituksin käyttöoikeus saadaan luovuttaa edelleen sille, jolle Laitteisto myöhemmin siirtyy. Toimittajan on viimeistään Sopimuksen syntyessä annettava tilaajalle Kirjallinen Ilmoitus Alilisensoitun Ohjelmiston käytön rajoituksista.

6.3 Ellei toisin ole sovittu, Toimittaja ei ole velvollinen luovuttamaan Ohjelmiston päivitettyjä versioita.

7. Kohtien 7.1–7.5 mukaisesti toimittajan on hyvitetävä tilaajalle aiheutuvat menetykset kolmannen osapuolen esittäessä vaatimuksia, jotka perustuvat tekijänoikeuden tai muun immateriaalioikeuden loukkaukseen sen seurauksena, että tilaaja on käyttänyt Ohjelmistoa.

7.1 Toimittaja ei kuitenkaan vastaa loukkausvaatimuksista, jotka perustuvat siihen, että

- Ohjelmistoa käytetään tavalla tai paikassa, joka ei ole sovitun mukainen tai jollaista toimittaja ei ole voinut ennakoita tai
- tilaaja on muuttanut Ohjelmistoa.

7.2 Toimittajan on vastattava kohdassa 7 tarkoitettuihin loukkausvaatimuksiin omalla kustannuksellaan. Toimittajan on korvattava tilaajalle se, minkä tämä on joutunut suorittamaan lainvoimaisen tuomion tai toimittajan hyväksymän sovinnon nojalla.

Toimittajan vastuu on voimassa ainoastaan sillä edellytyksellä, että tilaaja viivytyksettä ilmoittaa Kirjallisella Ilmoituksella toimittajalle vastaanottamastaan loukkausvaatimuksesta ja että tilaaja antaa toimittajan päättää vaatimuksen käsittelemisestä tuomioistuimessa tai tuomioistuimen ulkopuolella.

7.3 Jos tekijän- tai muun immateriaalioikeuden loukkaus ilmenee ja kohdan 7.2 toisen kappaleen ehdot täyttyvät, toimittajan on kohtuullisessa ajassa valintansa mukaan; joko

- turvattava tilaajan oikeus jatkaa Ohjelmiston käyttöä
- muutettava Ohjelmistoa siten, että oikeudenloukkaus lakkaa tai
- korvattava Ohjelmisto vastaavat toiminnot suorittavalla, oikeuksia loukkaamattomalla ohjelmistolla.

7.4 Ellei toimittaja ajoissa oikaise oikeudenloukkausta kohdan 7.3 mukaisesti, sovelletaan 65 kohdan määräyksiä.

7.5 Tässä kohdassa 7 mainitun lisäksi toimittajalla ei ole vastuuta tilaajaa kohtaan sellaisesta kolmannen osapuolen oikeuksien loukkauksesta, joka johtuu siitä, että tilaaja käyttää Ohjelmistoa. Tämä toimittajan vastuun rajoitus ei kuitenkaan ole voimassa, jos toimittaja on syylistynyt törkeään huolimattomuuteen.

8. Ohjelmiston muiden kuin immateriaalioikeuden loukkaukseen liittyvien virheiden osalta sovelletaan kohtien 54–67 määräyksiä.

Salassapito

9. Osapuoli ei saa toisen suostumuksetta luovuttaa kolmannelle teknisiä tai kaupallisia tietoja, jotka osapuoli on Sopimusta tehtäessä tai myöhemmin määritellyt luottamukselliseksi, paitsi milloin se sopimusvelvoitteiden täyttämisen tai Laitteiston käytön tai huollon vuoksi on välttämätöntä.

Osapuolen on estettävä luottamuksellisen tiedon joutuminen henkilöstölleen, konsulteilleen, alihankkijoilleen tai toimittajilleen, tai muille, joilla on pääsy tiedostoihin, laajemmalti kuin edellä tässä kohdassa on sanottu. Tämä koskee myös mainitun tiedon käyttöä.

Laitteiston laajuus. Lait ja määräykset

10. Laitteisto on toimitettava sovitun laajuisena.

Laitteisto on toimitettava asennusmaassa tarjouspäivänä voimassa olevien lakien, määräysten ja muiden julkisten säädösten mukaisena. Tilaajan on toimittajan pyynnöstä ilmoitettava tällaisista Laitteistoa koskevista laeista ja muista määräyksistä.

11. Toimittajan on tehtävä muutostyöt, jotka aiheutuvat tarjouspäivän ja luovutuksen välisenä aikana voimaan tulleista, Laitteistoa koskevien lakien ja määräysten muutoksista. Sama koskee myös niiden yleisesti noudatetussa tulkinnessa tapahtuvia muutoksia. Muutostöihin sovelletaan kohtien 37 ja 38 määräyksiä.

Työolot

12. Tilaaja vastaa siitä, että asennus suoritetaan olosuhteissa, jotka ovat Asennuspaikalla voimassa olevien työoloja koskevien lakien ja määräysten mukaiset. Tilaajan on annettava toimittajalle Kirjallinen Ilmoitus Asennuspaikalla työskenteleviä koskevista turvamääräyksistä.

Tilaajan on lisäksi veloituksetta varattava Asennuspaikalle tai sen läheisyyteen asennushenkilöstölle tyydyttävät pukeutumis-, peseytymis- ja ruokailutilat. Tilaaja vastaa myös siitä, että toimittajan henkilöstö saa sovellettavien työehtosopimusten tai määräysten edellyttämät tai sovitun mukaiset ruokailu- ja majoitusmahdollisuudet Asennuspaikan läheisyydessä. Toimittaja vastaa majoitus- ja ruokailukustannuksista, ellei muuta ole sovittu.

Asennustöiden valmistelu

13. Toimittajan on sovittuna aikana tai sen puuttuessa hyvissä ajoin lähetettävä tilaajalle piirustukset tai kuvaukset, joista ilmenee, miten Materiaalin asennus tapahtuu. Tilaajalle on samalla annettava tiedot, joita tarvitaan Materiaalin vaatimien perustusten ja alustojen tekemiseksi, Materiaalille tai asennustarvikkeille tarpeellisen kuljetus- tai työskentelytilan varaamiseksi Asennuspaikalle sekä Materiaaliin kytkettäviin liitosten järjestämiseksi.

Jos yllä mainituissa piirustuksissa, kuvauksissa tai ohjeissa olleesta virheestä on aiheutunut ennen luovutusta ilmenevä virhe, toimittaja maksaa siitä aiheutuvat kulut. Luovutuksen jälkeen ilmenevään virheeseen sovelletaan kohtien 54–67 määräyksiä.

14. Toimittajan on annettava tilaajalle Kirjallinen Ilmoitus Materiaalin valmistumisesta asennusta varten niin aikaisin, että tilaaja pystyy hoitamaan hänelle kohtien 15 ja 16 mukaan kuuluvat, asennuksen mahdollistavat tehtävät.

15. Tilaajan on suoritettava välttämättömät valmistelutyöt kohdassa 13 mainittujen piirustusten, kuvausten ja ohjeiden mukaisesti. Ellei töiden valmistumisaikaa ole sovittu, niiden on valmistuttava viimeistään viikkoa ennen asennuksen alkamista ja siten, että Materiaalin asennus perustuksille ja alustoille voi alkaa sovittuun aikaan. Kun valmistelutyöt on tehty, tilaajan on annettava siitä Kirjallinen Ilmoitus toimittajalle.

16. Tilaaja huolehtii siitä, että Asennuspaikalla on ennen asennuksen alkamista toimittajan käytössä sovittu tai välttämättömän määrä vettä ja käyttövoimaa, mukaan lukien paineilmaa ja sähköä. Tästä sekä veden ja käyttövoiman kulutuksen kustannuksista vastaa tilaaja.

Tilaajan on asetettava korvauksetta toimittajan käyttöön Asennuspaikalle tai sen läheisyyteen lukittavat tai muulla tavoin suojatut säilytys- tai varastointitilat Materiaalin, työkalujen ja tarvikkeiden suojaamiseksi varkaudelta ja vahingolta.

Valmistusaikaiset kokeet. Tarkastus

17. Jos Materiaalille on sopimuksen mukaan tehtävä valmistusaikaisia kokeita, kokeet suoritetaan valmistuspaikassa, ellei muuta ole sovittu. Ellei kokeiden teknisistä vaatimuksista ole sovittu, ne suoritetaan valmistusmaan kyseisen teollisuudenalan käytännön mukaisesti.

18. Toimittajan on annettava tilaajalle Kirjallinen Ilmoitus edellisessä kohdassa mainituista kokeista niin ajoissa, että tilaajan edustaja voi olla niissä läsnä. Kun tilaaja on saanut tällaisen ilmoituksen, kokeet voidaan suorittaa tilaajan edustajan poissaolosta huolimatta.

Toimittajan on pidettävä koetilaisuudesta pöytäkirjaa, jonka katsotaan luotettavasti kuvaavan kokeiden suoritustapa ja tuloksia, ellei tilaaja muuta näytä. Pöytäkirja on luovutettava tilaajalle.

19. Jos kohdassa 17 mainitussa kokeessa havaitaan, että Materiaali poikkeaa sovitusta, toimittajan on mahdollisimman pian korjattava se sopimuksen mukaiseksi. Tilaajan pyynnöstä koe on sen jälkeen uusittava, ellei poikkeama ole vähäinen.

20. Tilaajalla on oikeus suorittaa sovittu tai kohtuullinen määrä tarkastuksia Materiaalin valmistusaikana, normaalina työaikana, ilmoittamalla siitä kolme päivää aikaisemmin.

21. Ellei muuta ole sovittu kustannusten jaosta, toimittaja vastaa kuluista, jotka aiheutuvat valmistuspaikalla suoritettavista kokeista. Tilaaja vastaa kuitenkin kohdassa 20 mainittujen kokeiden ja tarkastusten aiheuttamista omien edustajiensa kuluista, mukaan lukien matkat ja majoitus.

Tilaajan viivästys ym.

22. Mikäli tilaaja huomaa, ettei hän pysty sovittuun aikaan hoitamaan asennukseen liittyviä, muun muassa kohdissa 12, 15 ja 16 lueteltuja velvoitteitaan tai jos niiden viivästyminen näyttää todennäköiseltä, hänen on viivymättä annettava siitä toimittajalle Kirjallinen Ilmoitus. Viivästyksen syy ja, jos mahdollista, myös sen kesto on ilmoitettava.

Vaikka tilaaja viivästyisikin mainitulla tavalla, hänen on kuitenkin sopimuksen mukaisesti suoritettava sellaiset maksut, jotka on sidottu toimittajan suorituksiin sopimuksen täyttämässä ikään kuin viivästyä ei olisi.

23. Mikäli tilaaja ei ajallaan eikä oikealla tavalla täytä asennukseen liittyviä, kohdan 22 ensimmäisen kappaleen mukaisia velvoitteitaan, hänen on korvattava toimittajalle tästä aiheutuvat lisäkustannukset sekä kohdan 26 toisen kappaleen perusteella mahdollisesti perittävät lisämaksut. Toimittajalla on tilaajan laiminlyönnin vuoksi oikeus lykätä luovutusajan kohtaa kohtuullisesti. Lykkäyksestä on viivymättä annettava tilaajalle Kirjallinen Ilmoitus.

Mikäli tilaaja olennaisesti lyö laimin velvollisuutensa, toimittaja voi kieltäytyä jatkamasta toimitusta ja asennusta, kunnes laiminlyönti on korjattu. Toimittaja voi myös Kirjallisella Ilmoituksella purkaa sopimuksen, ellei tilaaja viimeistään kuukauden kuluessa Kirjallisella Ilmoituksella tehdyn purkamisilmoituksen vastaanotosta ole täyttänyt velvoitteitaan. Tilaajan on sopimuksen näillä perustein purkauessa korvattava toimittajalle tilaajan laiminlyönnistä aiheutunut vahinko. Vahingonkorvauksen ylärajana on Kauppahinta.

Maksut

24. Ellei muuta ole sovittu, maksut suoritetaan laskua vastaan 30 päivän kuluessa laskun päiväyksestä. Laskutus tapahtuu seuraavasti:

24.1 Asennuksen sisältyessä kiinteään Kauppahintaan laskutetaan 30 % sopimusta tehtäessä, 30 %, kun Kirjallinen Ilmoitus Materiaalin toimitusvalmiudesta tehtaalta on annettu ja 30 % Materiaalin saavuttua Asennuspaikalle. Kauppahinnan loppuosa laskutetaan luovutuksen tapahduttua.

24.2 Kun asennus laskutetaan erikseen, Materiaalin hinnasta laskutetaan 1/3 sopimusta tehtäessä, 1/3, kun Kirjallinen Ilmoitus Materiaalin toimitusvalmiudesta tehtaalta on annettu

ja 1/3 Materiaalin saavuttua Asennuspaikalle. Asennus laskutetaan kuukausittain.

25. Kun asennus laskutetaan erikseen, veloitetaan seuraavat erät erikseen:

25.1 toimittajan henkilöstön matkakulut (myös paikalliskuljetukset) sekä henkilöstön työkalujen ja henkilökohtaisen omaisuuden kuljetuskulut

25.2 toimittajan henkilöstön majoitus-, ruokailu- ja muut ylläpitokustannukset niiltä päiviltä, jotka henkilöstö on poissa kotipaikkakunnaltaan, myös vapaa- ja pyhäpäiviltä. Ellei muuta ole sovittu, veloitetaan kustannukset toimittajan valtion virkamiehille maksettavien, asennusmaahan suuntautuvia matkoja koskevien korvauserusteiden mukaan

25.3 normaali työaika tilaajan vahvistaman tunti-ilmoituksen mukaan

25.4 ylityöaika tilaajan vahvistaman ilmoituksen mukaan

25.5 aika, joka laskutetaan samoin perustein kuin normaali työaika, kun se käytetään

- meno- ja paluumatkan edellyttämään valmisteluun
- meno- ja paluumatkan sekä muihin matkoihin, joihin henkilöstöllä on oikeus toimittajan kotimaan lain tai työehtosopimuksen mukaan
- majoitus- ja asennuspaikan väliseen matkaan, jos päivittäinen matka-aika on yli 30 minuuttia, elleivät toimittajan kotimaan työehtosopimuksen aikamääräykset toisin määrää

25.6 sovittuun mukaisten työkalujen ja -tarvikkeiden (mukaan lukien toimittajan asennuskalusto) käytöstä toimittajalle aiheutuvat kustannukset

25.7 odotusaika normaalin työajan palkkauksen mukaan työn estyessä syistä, joista toimittaja ei näiden ehtojen tai Sopimuksen mukaan vastaa

25.8 toimittajan laskuttamasta summasta suoritettavat verot ja maksut.

26. Asennuksen tapahtuessa kiinteään hintaan laskuun sisältyvät kaikki kohdissa 25.1–25.6 mainitut erät. Hintaan lisätään arvonlisävero tai muu vastaava maksu.

Mikäli asennustyö muuttuu, viivästyy tai väliaikaisesti keskeytyy syistä, joista tilaaja tai hänen muu toimittajansa vastaa, toimittajalle on sovittu hinnan lisäksi maksettava korvaus:

26.1 odotusajasta ja ylimääräisestä matka-ajasta

26.2 ylimääräisestä työstä, mukaan lukien asennuskaluston purkamisesta, suojaamisesta ja uudelleen asentamisesta aiheutuneesta työstä

26.3 kaluston pitämisestä Asennuspaikalla aiottua kauemmin aiheutuvista lisäkuluista

26.4 toimittajan henkilöstön ylimääräisistä matka- ja ylläpitokuluista

26.5 muista toimittajan kuluista, jotka ovat todistettavasti aiheutuneet asennuksen viivästyisestä.

27. Ellei tilaaja maksa sovittuun aikaan, toimittajalla on eräpäivästä lukien oikeus viivästyskorkoon, joka on toimittajan kotimaassa noudatettavan lain mukainen. Ellei tilaaja maksa sovittuun aikaan, toimittajalla on oikeus Kirjallisella Ilmoituksella keskeyttää Sopimuksen täyttäminen, kunnes maksu on suoritettu.

Ellei tilaaja maksa eräntynnyttä saatavaa kolmen kuukauden kuluessa eräpäivästä, toimittaja voi purkaa Sopimuksen Kirjallisella Ilmoituksella ja vaatia tilaajalta viivästyskoron

lisäksi korvausta purkautumisen aiheuttamasta vahingosta. Korvauksen yläraja on Kauppahinta.

Omistuksenpidätyssehto

28. Kunnes Laitteisto on täysin maksettu, toimittajalla on omistusoikeus Materiaaliin siinä laajuudessa kuin tällainen omistuksenpidätyssehto on pätevä.

Asennustyö

29. Viimeistään sitten, kun toimittaja on ilmoittanut Materiaalin olevan toimitusvalmiina tehtaalla, osapuolten on nimettävä Kirjallisella Ilmoituksella heitä asennustyössä edustavat henkilöt.

Edustajien on oltava käytettävissä Asennuspaikalla tai sen läheisyydessä työaikana. Ellei muuta ole sovittu, edustajilla on valtuudet käsitellä kaikkia asennusta koskevia kysymyksiä. Milloin näiden ehtojen mukaan vaaditaan Kirjallista Ilmoitusta, edustaja on aina kelpoinen ottamaan ilmoituksen vastaan.

30. Ellei muuta ole sovittu, tilaajan on veloituksetta asetettava toimittajan käyttöön asennuksessa tarvittavat nosturit, nostolaitteet ja telineet sekä Asennuspaikalla käytettävä kuljetuskalusto. Toimittajan on annettava Kirjallinen Ilmoitus tarvitsemistaan laitteista viimeistään kuukautta ennen asennuksen alkamista.

31. Toimittajan on huolehdittava siitä, että hänen henkilöstönsä noudattaa Asennuspaikalla voimassa olevia turvamääräyksiä. Tämä määräys ei rajoita tilaajan kohdan 12 mukaisia velvoitteita.

Tilaaaja voi vaatia, ettei turvamääräyksiä rikkovia päästetä Asennuspaikalle.

32. Toimittajan on Kirjallisella Ilmoituksella annettava tilaajalle tieto asennuksen ympäristölle mahdollisesti aiheuttamista erityisistä vaaratekijöistä.

33. Ilman toimittajan Kirjallisella Ilmoituksella antamaa suostumusta Tilaaaja ei saa teettää työtä toimittajan työntekijöillä.

Toimittajan tarkastusoikeus

34. Toimittajalla on omalla kustannuksellaan oikeus milloin tahansa työaikana tarkastaa Laitteisto Asennuspaikalla. Oikeus on voimassa luovutukseen saakka ja sen jälkeenkin kohdissa 54–67 mainittuja töitä tehtäessä.

Muutostyöt

35. Tilaaaja voi luovutushetken saakka, kohdassa 38 mainituin rajoituksin, vaatia muutoksia Laitteiston alun perin sovittuun toimituslaajuuteen, rakenteeseen ja toteutustapaan.

Muutosvaatimus on esitettävä toimittajalle Kirjallisella Ilmoituksella, jossa on täsmällisesti kuvattava haluttu muutos.

36. Myös toimittaja voi luovutushetken saakka Kirjallisella Ilmoituksella ehdottaa tilaajalle edellisessä kohdassa mainitun kaltaisia muutoksia.

37. Toimittajan on muutosvaatimuksen saatuaan tai muutosta ehdotettuaan viivytyksettä annettava Kirjallinen Ilmoitus muutoksen mahdollisuudesta, toteutustavasta ja vaikutuksesta Kauppahintaan, luovutusajankohtaan ja muihin sopimusehtoihin.

Toimittajan on annettava tilaajalle vastaava selvitys myös muutoksen aiheutuessa kohdassa 11 mainittujen lakien, määräysten ja muiden säädösten muutoksista.

38. Kohdassa 11 määrättyä lukuun ottamatta Toimittaja ei ole velvollinen toteuttamaan tilaajan muutosvaatimusta ennen kuin kirjallisesti on sovittu sen vaikutuksista Kauppahintaan, luovutusajankohtaan ja muihin sopimusehtoihin.

Jos osapuolten välillä vallitsee erimielisyys kohdassa 11 mainittujen muutosten vaikutuksista sopimusehtoihin, toimittajan on sopimuksen puuttuessa tai ennen kohdan 72 mukaisen ratkaisun saamista tehtävä työ laskutustyönä.

Luovutuskokeet

39. Ellei muuta ole sovittu, suoritetaan Asennustyön valmistuttua luovutuskokeet, joissa todetaan Laitteiston sopimuskennukaisuus.

Luovutuskokeissa noudatetaan Sopimuksessa määritellyjä teknisiä vaatimuksia. Niiden puuttuessa kokeiden suorittavan on vastattava asennusmaassa noudatettavaa yleistä käytäntöä ja sovellettuja standardeja.

Toimittajan on Kirjallisella Ilmoituksella tiedotettava, milloin Laitteisto on valmis luovutettavaksi. Toimittajan on silloin annettava kohtuullinen määräaika luovutuskokeiden suorittamiseksi. Sen jälkeen on sovittava kokeiden suorittamisajankohta. Kokeet suoritetaan tilaajan normaalina työaikana, ellei muuta sovita.

Luovutuskokeet suoritetaan toimittajan johdolla osapuolten edustajien ollessa läsnä. Toimittajan on pidettävä kokeista pöytäkirjaa, joka on annettava tilaajalle. Luovutuskoepöytäkirjaa pidetään todenmukaisena kuvauksena kokeiden suorittavasta ja tuloksista, ellei tilaaja muuta näytä.

40. Tilaaajan on annettava veloituksetta käyttöön kohdissa 39 ja 42 mainittujen kokeiden ja niiden yhteydessä tehtävien loppusäätöjen suorittamiseksi tarvittava käyttövoima, voiteluaineet, vesi, polttoaine, raaka-aineet ja muut tarvikkeet. Tilaaajan on niin ikään veloituksetta asennettava kokeissa tarvittava laitteisto ja annettava käyttöön tarpeellinen työvoima.

41. Mikäli tilaaja ei voi olla sovittuna aikana läsnä luovutuskokeissa tai ei täytä kohtien 39 ja 40 mukaisia velvoitteitaan tai estää muuten luovutuskokeiden suorittamisen, toimittajan on Kirjallisella Ilmoituksella annettava tilaajalle tieto kokeiden uudesta suorittamisajasta. Tilaaajalla on tällöin oikeus vaatia kokeiden lykkäämistä kohtuudella.

Ellei tilaaja saavu lykättyihin luovutuskokeisiin, kokeet voidaan mahdollisuuksien mukaan suorittaa hänen poissa ollessaan. Toimittaja voi tällöin tilaajan kustannuksella kutsua ulkopuolisen asiantuntijan olemaan läsnä kokeissa.

Mikäli luovutuskokeet jäivät suorittamatta sen vuoksi, ettei tilaaja tämän kohdan ensimmäisessä kappaleessa mainitun ilmoituksen saatuaan edelleenkään täytä kohdissa 39 ja 40 mainittuja velvoitteitaan tai mikäli tämä estää muuten luovutuskokeen suorittamisen, katsotaan luovutuskokeet hyväksytyksi suoritetuksi toimittajan ilmoittaman määräajan päätyttyä.

42. Jos luovutuskokeissa ilmenee, ettei Laitteisto vastaa Sopimusta, toimittajan on mahdollisimman pian korjattava se Sopimusta vastaavaksi. Uusi luovutuskoe suoritetaan sen jälkeen, paitsi osapuolten sovittua, ettei sitä suoriteta tai jos sopimuksenvastaisuudella ei ole Laitteiston käytön kannalta merkitystä. Uusi koe suoritetaan kohdan 39 mukaisesti.

Luovutus

43. Laitteisto katsotaan luovutetuksi tilaajalle, kun se on luovutuksesta sovitun mukaisessa kunnossa ja kun

- a) luovutuskokeet on suoritettu tai ne voidaan katsoa suoritetuksi kohtien 39–42 mukaisesti, tai

- b) mikäli on sovittu, että luovutuskokeita ei suoriteta, tilaajan saatua toimittajalta kohdan 39 kolmannen kappaleen ensimmäisessä lauseessa mainitun Kirjallisen Ilmoituksen.

Vähäiset jälkisäädöt ja täydennykset, joilla ei ole merkitystä Laitteiston käytölle, eivät estä luovutusta.

Tilaajan on viipymättä vahvistettava toimittajalle Kirjallisella Ilmoituksella Laitteiston luovutus sekä sen ajankohta. Ilmoituksen laiminlyömisellä ei ole vaikutusta arvioitaessa, onko luovutus tapahtunut.

Tilaaaja ei saa ottaa Laitteistoa tai sen osaa käyttöön ennen luovutusta. Mikäli Laitteisto tai sen osa, ilman toimittajan Kirjallisella Ilmoituksella antamaa suostumusta otetaan käyttöön, katsotaan Laitteisto luovutetuksi. Luovutuskokeita ei tällöin tarvitse suorittaa.

44. Ellei muuta ole sovittu, vaaranvastuu Laitteistosta siirtyy luovutushetkellä.

Mikäli on sovittu, että tilaaaja ottaa Materiaalin vastaan Asennuspaikalla, on se heti tarkastettava tilaajan toimesta. Kuljetusvaurioista on reklamoitava välittömästi toimittajalle Kirjallisella Ilmoituksella.

Toimitusaika. Viivästys

45. Toimituksen katsotaan tapahtuneen päivänä, jona Laitteisto kohdan 43 mukaisesti on luovutettu.

46. Mikäli luovutuksen täsmällistä ajankohtaa ei ole sovittu, vaan sen asemesta on sovittu ajanjakso, jona luovutus tapahtuu, alkaa ajanjakso kuluu Sopimuksen syntymisestä.

47. Toimittajan on viipymättä annettava tilaajalle Kirjallinen Ilmoitus, mikäli hän huomaa, ettei Laitteisto valmistu sovittuun aikaan tai valmistuminen todennäköisesti viivästyy hänen osaltaan. Ilmoituksessa on mainittava viivästyksen syy ja mahdollisuuksien mukaan arvioitu luovutusajankohta. Ellei toimittaja ilmoita viivästyksestä, hänen on kohtien 49 ja 50 säännöksistä riippumatta korvattava tilaajalle ilmoituksen tekemättä jättämisen aiheuttamat lisäkulut, joilta oikea-aikaisella ilmoituksella olisi välttytty.

48. Mikäli luovutus viivästyy kohdassa 69 mainitusta syystä, tilaajan tai tämän muun toimittajan teon tai laiminlyönnin vuoksi, mukaan luettuina kohdissa 23 ja 27 mainittu toimituksen keskeytys, tai kohdissa 11 ja 35–38 mainittujen muutostöiden johdosta, on luovutusajankohtaa lykättävä olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisesti. Toimitusaikaa on jatkettava siinäkin tapauksessa, että viivästyksen aiheuttava seikka ilmenee alun perin sovittuun luovutusajankohdan jälkeen.

49. Ellei Laitteistoa luovuteta kohdan 43 mukaisesti ajoissa, tilaajalla on oikeus periä sopimussakkoa sovittuun luovutuspäivästä alkaen.

Sopimussakon määrä on 1 % Kauppahinnasta kultakin alkavalta viivästysviikolta, enintään kuitenkin 10 % Kauppahinnasta.

Sopimussakko on maksettava tilaajan vaatiessa sitä Kirjallisella Ilmoituksella, aikaisintaan kuitenkin Laitteiston lopullisen luovutuksen tai kohdan 50 mukaisen Sopimuksen purkamisen jälkeen.

Tilaaaja menettää oikeutensa sopimussakkoon, ellei ole esittänyt sitä koskevaa vaatimusta Kirjallisella Ilmoituksella kuuden kuukauden kuluessa päivästä, jona luovutuksen olisi pitänyt tapahtua.

50. Mikäli viivästys on niin pitkä, että tilaajalla on oikeus saada kohdan 49 mukainen suurin sopimussakko eikä Laitteistoa ole vielä luovutettu, tilaaaja voi Kirjallisella

Ilmoituksella vaatia Laitteiston saattamista valmiiksi luovutuskokeita varten lopullisen ja kohtuullisen, vähintään viikon pituisen määräajan kuluessa.

Ellei toimittaja saa Laitteistoa valmiiksi ilmoitetun määräajan kuluessa eikä tämä johdu tilaajan tai tämän muun toimittajan vastuulla olevasta seikasta, tilaaaja voi Kirjallisella Ilmoituksella purkaa Sopimuksen.

Sopimuksen purkautuessa tilaajalla on oikeus vaatia vahingonkorvausta viivästyksen aiheuttamasta vahingosta, siltä osin kuin vahingon määrä ylittää sen sopimussakon enimmäismäärän, johon hänellä kohdan 49 mukaan on oikeus. Vahingonkorvaus on kuitenkin enintään 10 % Kauppahinnasta.

Tilaaajalla on lisäksi oikeus Kirjallisella Ilmoituksella purkaa Sopimus, jos toimitus varmuudella näyttää viivästyvän niin, että tilaaaja saa oikeuden kohdan 49 mukaisen suurimpaan sopimussakkoon. Sopimuksen näin purkautuessa tilaajalla on oikeus sekä suurimpaan sopimussakkoon että tämän kohdan kolmannessa kappaleessa mainittuun vahingonkorvaukseen.

51. Kohdan 49 mukainen sopimussakko sekä kohdan 50 mukainen Sopimuksen purkamisoikeus ja siihen liittyvä rajoitettu oikeus saada korvausta ovat ainoat perusteet, jotka oikeuttavat tilaajan saamaan korvausta viivästyksen vuoksi. Tätä rajoitusta ei kuitenkaan sovelleta toimittajan syyllystyessä törkeään huolimattomuuteen.

Vastuu esinevahingosta ennen luovutusta

52. Toimittaja vastaa Laitteistolle aiheutuvista vahingoista, jotka aiheutuvat ennen vaaranvastuun siirtymistä tilaajalle, paitsi vahingon ollessa tilaajan tai hänen vastuullaan olevan aiheuttama. Vaikka tilaaaja vastaisikin vahingosta, hän voi vaatia toimittajaa korjaamaan vahingon maksua vastaan.

53. Toimittaja vastaa tilaajalle ennen Laitteiston luovutusta aiheutuneesta vahingosta tilaajan omaisuudelle vain, mikäli sen voidaan osoittaa aiheutuneen toimittajan tai jonkun hänen vastuullaan olevan huolimattomuudesta Sopimuksen täyttämisen yhteydessä. Toimittaja ei kuitenkaan koskaan ole vastuussa tuotantotappioista, saamatta jääneestä voitosta tai muusta taloudellisesta seurannaisvahingosta. Tätä rajoitusta ei kuitenkaan sovelleta toimittajan syyllystyessä törkeään huolimattomuuteen.

Vastuu Laitteiston virheistä

54. Toimittaja on velvollinen kohdissa 56–67 mainitun mukaisesti vaihtamalla tai korjaamalla poistamaan Laitteistossa ilmenevät suunnittelu-, raaka-aine-, valmistus- tai asennusvirheet.

Jos toimittaja vastaa virheistä, hän vastaa myös virheen Laitteistolle aiheuttamasta vahingosta.

Toimittaja ei vastaa virheistä, jotka aiheutuvat tilaajan toimittamasta materiaalista tai tilaajan määräämästä tai määrittelemästä rakenneratkaisusta eikä virheistä, jotka johtuvat tilaajan väärin suorittamista kohdan 15 mukaisista esivalmisteluista.

55. Toimittaja ei vastaa virheistä, jotka johtuvat kohdassa 43 mainitun luovutuksen jälkeen tapahtuvista syistä.

Toimittaja ei esimerkiksi vastaa sovitusta poikkeavista käyttöolosuhteista tai Laitteiston väärästä käytöstä johtuvista virheistä. Hän ei myöskään vastaa tilaajan suorittaman puutteellisen huollon tai virheellisen asennuksen tai ilman toimittajan Kirjallisella Ilmoituksella antamaa lupaa tekemien muutosten tai tilaajan virheellisten korjausten aiheuttamista

virheistä. Toimittaja ei myöskään vastaa tavanomaisesta kulumisesta ja huononemisesta.

56. Toimittajan vastuu koskee vain virheitä, jotka ilmenevät vuoden kuluessa Laitteiston kohdan 43 mukaisesta luovutuksesta. Jos Laitteistoa rasitetaan sovittua enemmän, lyhenee vastuu-aika vastaavasti.

57. Kun Laitteiston osa on kohdassa 54 mainitulla tavalla vaihdettu tai sen virhe korjattu, vastaa toimittaja vaihdetusta tai korjatusta osasta kuten alkuperäisestä vuoden ajan. Laitteiston muulta osalta kohdassa 56 mainittua vastuu-aikaa pidennetään vain ajanjaksolla, jonka aikana Laitteistoa ei toimittajan vastuulla olevan virheen vuoksi voitu käyttää.

58. Tilaaajan on annettava toimittajalle Kirjallinen Ilmoitus virheestä sen ilmaannuttua, ilman aiheutonta viivytystä ja viimeistään kahden viikon kuluessa kohdassa 56 sekä 57 määritellyn vastuuajan päättymisestä. Siinä on mainittava, miten virhe ilmenee. Mikäli tilaaja ei ilmoita virheestä näiden määräaikaisten kuluessa, hän menettää oikeutensa esittää vaatimuksia virheen perusteella.

Mikäli on aihetta olettaa, että virheestä saattaa aiheutua lisävahinkoa, siitä on ilmoitettava välittömästi. Ellei tilaaja niin tee, hän menettää oikeutensa vaatia korvausta Laitteistossa ilmenevästä vahingosta, joka välittömästi sen uhasta ilmoittamalla olisi voitu välttää.

59. Saatuaan edellä mainitun Kirjallisen Ilmoituksen toimittajan on poistettava virhe niin nopeasti kuin olosuhteet edellyttävät. Korjaus on tämän ajan kuluessa suoritettava sellaisena ajankohtana, ettei tilaaajan toiminta tarpeettomasti häiriinny. Toimittaja vastaa virheen poiston kustannuksista kohtien 54–66 mukaisesti.

Virheen poisto on suoritettava Laitteiston sijaintipaikalla, vaikka se ei olisikaan sama kuin Asennuspaikka, paitsi jos toimittajan mielestä on molempien osapuolten edun kannalta tarkoituksenmukaisempaa, että Materiaali lähetetään hänelle tai hänen osoittamaansa paikkaan.

Mikäli virhe voidaan poistaa vaihtamalla tai korjaamalla virheellinen osa ja osan irrotus ja jälleenasennus voidaan tehdä ilman erityistä ammattitaitoa, toimittaja voi vaatia, että virheellinen osa lähetetään hänelle tai hänen osoittamaansa paikkaan korjattavaksi tai vaihdettavaksi. Toimittaja on tällöin täyttänyt velvollisuutensa lähettämällä virheellisen osan tilalle korjatun tai uuden osan.

60. Suoritettaessa korjausta tai asennusta Laitteiston sijaintipaikalla kohdan 59 mukaisesti noudatetaan kohtien 12, 16 ja 53 säännöksiä.

61. Jos virhettä poistettaessa joudutaan puuttumaan Laitteistoon kuulumattomiin osiin, vastaa tilaaja tästä aiheutuvasta työstä ja kustannuksista.

62. Kaikki virheen poistoon liittyvät kuljetukset tapahtuvat toimittajan vastuulla ja kustannuksella. Tilaaajan on noudatettava toimittajan kuljetusohjeita.

Laitteiston sijaitessa muualla kuin Asennuspaikassa on tilaaajan suoritettava tästä aiheutuvat lisäkulut toimittajalle.

63. Kohdan 54 mukaisesti vaihdetut virheelliset osat ovat toimittajan omaisuutta ja ne on luovutettava hänelle.

64. Mikäli tilaaajan ilmoitettua virheestä kohdan 58 mukaisesti käy ilmi, että virhe on sellainen, josta toimittaja ei vastaa, on tilaaajan korvattava toimittajalle ilmoituksen aiheuttama työ ja kustannukset.

65. Ellei toimittaja kohtuajassa täytä kohdan 59 mukaisia velvollisuuksiaan, tilaaja voi Kirjallisella Ilmoituksella vaatia niiden suorittamista lopulliseen määräaikaan mennessä. Ellei toimittaja täytä velvollisuuksiaan tilaaajan ilmoittamaan

ajankohtaan mennessä, on tilaajalla harkintansa mukaan oikeus joko

- a) tehdä tai teettää virheen poistamiseksi tarvittavat toimenpiteet toimittajan kustannuksella ja riskillä sillä edellytyksellä, että hän menettelee järkevästi ja kohtuullisesti, tai
- b) vaatia Kauppahinnan alentamista enintään 20 %:lla.

Mikäli virhe on olennainen, tilaaja voi Kirjallisella Ilmoituksella purkaa Sopimuksen. Tilajalla on vastaava purkioikeus myös, mikäli virhe kohdassa a) mainitun korjauksen jälkeenkin edelleen on olennainen. Tilajalla on Sopimuksen purkautuessa oikeus saada kärsimästään vahingosta korvausta enintään 20 % Kauppahinnasta.

66. Kohtien 54–65 määräyksistä huolimatta toimittaja ei koskaan vastaa Laitteistossa ilmenevästä virheestä pitempään kuin kaksi vuotta kohdan 43 mukaisesta luovutuksesta luettuna.

67. Toimittajan vastuu virheistä rajoittuu vain kohdissa 54–65 määrättyyn. Tämä koskee kaikkea virheen mahdollisesti aiheuttamaa vahinkoa, kuten esimerkiksi tuotantotappiota, saamatta jäänyttä voittoa tai muuta taloudellista seurannaisvahinkoa. Tätä toimittajan vastuunrajoitusta ei kuitenkaan sovelleta toimittajan syyllistyessä törkeään huolimattomuuteen.

Vastuu Laitteiston luovutuksen jälkeen aiheuttamasta esinevahingosta

68. Kun Laitteisto on tilaaajan hallinnassa, toimittaja ei vastaa sen aiheuttamasta vahingosta, joka kohdistuu kiinteään tai irtaimeen omaisuuteen tai on tällaisen vahingon seuraus.

Toimittajan joutuessa vastaamaan kolmannelle aiheutuneesta vahingosta tai tappiosta tilaaajan on hyvittävä toimittajalle tästä aiheutunut menetys, jos toimittaja ensimmäisen kappaleen mukaisesti ei vastaa tällaisesta vahingosta.

Vastuunrajoitusta ei sovelleta toimittajan syyllistyttyä törkeään huolimattomuuteen.

Mikäli kolmas esittää osapuolelle tähän kohtaan perustuvan korvausvaatimuksen, tästä on heti annettava toiselle osapuolelle Kirjallinen Ilmoitus.

Kumpikin osapuoli on velvollinen saapumaan tuomioistuimeen tai välimesoikeuteen, joka käsittelee jompaankumpan kohdistuvaa ja Laitteiston aiheuttamaksi väitettyyn vahinkoon tai tappioon perustuvaa korvausvaatimusta. Tilaaajan ja toimittajan väliset, keskinäiset erimielisyydet ratkaistaan kuitenkin aina kohdan 72 mukaisesti välimesmenettelyssä.

Ylivoimainen este (force majeure)

69. Seuraavia tapahtumia pidetään ylivoimaisina esteinä niiden estäessä Sopimuksen täyttämisen tai vaikeuttaessa sitä kohtuuttomasti: Työselkkäus ja kaikki sellaiset muut syyt, joihin osapuoli ei voi itse vaikuttaa, kuten tulipalo, luonnonkatastrofit ja äärimmäiset luonnontapahtumat, sota, liikekannallepano tai vastaavanlaiset sotilaskutsunnat, pakko-otto, takavarikko, kauppa- ja valuuttarajoitukset, kapina ja mellakka, kuljetuskaluston puute, yleinen tavaran niukkuus, käyttövoiman saannin rajoitukset sekä mainituista syistä johdettu alihankkijan toimituksen virheellisyys tai viivästys.

Tapahtuma on ylivoimainen este vain, mikäli sen vaikutusta Sopimuksen täyttämiseen sitä tehtäessä oli ollut mahdollista ennakoita.

70. Kohdassa 69 mainittuun ylivoimaiseen esteeseen vetoavan on välittömästi annettava Kirjallinen Ilmoitus esteen ilmaantumisesta ja päättymisestä.

Tilaaajan vedotessa ylivoimaiseen esteeseen hänen on korvattava toimittajalle Laitteiston suojaamisesta aiheutuvat kulut. Tilaaajan on korvattava myös toimittajan kulut, jotka aiheutuvat toimittajan pitäessä tilaaajan suostumuksella henkilöstöään, alihankkijoitaan ja työkalustoaan valmiina toimituksen jatkamiseksi.

71. Siitä huolimatta, mitä näissä ehdoissa muuten on sanottu, kumpikin osapuoli voi Kirjallisella Ilmoituksella purkaa Sopimuksen sen täyttämisen viivästyessä kohdassa 69 mainitun ylivoimaisen esteen vuoksi yli kuusi kuukautta.

Erimielisyydet. Sovellettava laki

72. Sopimuksesta tai siihen liittyvästä seikasta aiheutunutta erimielisyyttä ei voida käsitellä yleisessä tuomioistuimessa, vaan se ratkaistaan toimittajan maan lain mukaisessa välimiesmenettelyssä.

73. Sopimusta koskevat erimielisyydet ratkaistaan toimittajan maan lakia soveltaen.